

PRZECIWIENSTWO (26) *sb n*

Oba e oraz o prawdopodobnie jasne (tak w prze- oraz -eństwo).

sg *N* przeciwieństwo (2). ◇ *G* przeciwieństwa (5). ◇ *D* przeciwieństwu (1). ◇ *A* przeciwieństwo (3). ◇ *I* przeciwieństw(e)m (3). ◇ *L* przeciwieństwie (4). ◇ *pl A* przeciwieństwa (5). ◇ *I* przeciwieństw (1). ◇ *L* przeciwieństwach (2); -ach (1) *WujNT*, -ách (1) *RejPos*.

Sł stp: przeciwieństwo, przeciwięstwo, Cn brak, Linde także XVIII w.

1. *Trudność, prześladowanie; niebezpieczeństwo; nieszczęście; opprobrium BartBydg; contradictio Vulg (17) : BartBydg 99b; BielŻyw 71; iedno ty rácz pomnieć łálkáwie ná mię á potem od wśfego przeciwięstwą raczyłz wyfwbodzić mnie. RejPs 38; WujNT 838.*

przeciwieństwo przeciw komu (1): Abowiem vważaycie tego [Jezusa] ktory tákowe przeciwięstwo od grzeźnikow podeymował przeciw łobie: ábyście nie vftawáli/ ołłábiawśzy ná dufzách wálznych. *WujNT Hebr 12/3.*

przeciwieństwo czyje [= kto powoduje] [G sb] (3): iż nie tylko nie przecé fie imieniá Páńfkiego/ ále y iáwnnie ie wznawáć/ ieftechmy powinni w nawiętśzym przeciwięstwie tey ftolice łzátáńfkiey *RejAp 25v, 41; Y [nie frasuj]* tej tu drugiey tłufzczey kościołá tego Páńfkiego tu do czáfu w przeciwięstwach fwiátá boiuiącego *RejPos 223v.*

przeciwieństwo czyje [= kto podlega] (1): Szofthe/ że Pan nie wnet fie mści krzywdy fwoiey/ áczby mógł iáko Bog możny/ ábyś fie też ty ták vczył czynić nád przeciwięstvem fwoim/ á káždy ład poruczał Bogu Oyczu fwoiemu niebiefkiemu. *RejPos 86.*

W przeciwstawieniu: »szczęście ... przeciwieństwo« (1): BielŻyw 88 cf Przysłowie.

Przysłowie: W łzczęfcu przyiaciel nie łacznó poznán bywá, ale w przeciwięstwie łnadnie. BielŻyw 88.

Zwroty: »przeciwieństwo ci(e)rpieć, znosić« [szyk zmienny] (3:2): Tenże gdy niekiedy od iednego przeciwięstwo cirpiál odźzedł precz, á on ktori⁹⁰ kłopotál rzekł, czemu vciekałz, odpowiedziál, przeto że ty máłz moc mnie złorzeczyć, á ia też mam moc vftępić *BielŻyw 58; [Jezus]* w ręku grzesznikow był: y wfzelkie przeciwięstwą ćierpiál: áby iedno we wfzytkim dofyć woley Oycá fwego vczyńił. *CzechRozm 227v, 113v; Przykładem onych Oycow/ y łámego Chriftá Páná/ pobudza ich áby mężnie znośli przeciwięstwą WujNT Hebr 12 arg, 1.Petr 3 arg.*

»przeciwieństwa zwyciężać« (1): Ale człówiek iż iefł rozumnym ftworzeniem mścić by fie iuż nie miał/ ták iáko fie młzczą befty: ále by miał rozumem fwym wfzyftko złe y wfzyftkie przeciwięstwą zwyciężać. *CzechRozm 242v.*

Szeregi: »nawáłności i przeciwięstwą« (1): Kościoł ś. powfzechny [...] y Kátholicy tegoż kościołá fynowie/ częłtymi nawáłnościámi y przeciwięstwy bywáią probowáni. *WujNT 35.*

»niebezpieczeństwo albo przeciwięstwo« (1): A ktoż fie łyślzác thy obietnice będzie łękał iákiego niebefpieczeństwą álbo przeciwięstwą fwiátá tego *RejAp 41.*

»wszystko złe i przeciwięstwą« (1): CzechRozm 242v cf »przeciwieństwa zwyciężać«.

2. *Sprzeciw, opór, nieposłuszeństwo; contradictio Vulg (6) :* Potym Luter piłál Ierzykowi kfiáżki oczýściáiąc fie/ yz ia nie dla tego ludzi wiode/ áby w czym panom fwym przeciwni byli/ [...] tuć niemáłz nic ku przeciwięstwu *BielKron 211v, 191v.*

przeciwieństwo czyje [w tym: *G sb (2), pron poss (1)*] (3): *LibLeg* 10/120v; Nád to przyczyn łzukał v poŧronnych pánow/ iákoby fie s niey [z *umowy*] mogł Krolom Polłkim wyłomić przeciwieńŧwem łwym. *BielKron* 418; Bieda im/ ktorzy fie drogą Kaimową vdáli: [...] á w przeciwieńŧwie Korego poginęli [cf *Vulg Num* 16]. *WujNT Iudae* 11.

Szereg: »trudność i przeciwieństwo« (1): [*król Jego Miłość*] niedopuŧcza abi taczi bily przymowanj y chowany łktorich bi myal trudnołcz yaką myecz y przeczywyenŧtwo pana woyewodj Walálkyego *LibLeg* 10/120v.

Przen (1) :

W połączeniu szeregowym (1): Miedzy thymi dwiemá [tj. *duchem i ciałem*] vłtháwiczna iełt niezgodá/ woyná/ y przeciwieńŧtwo. *GrzegŚm* 33.

3. *Niezgodność, sprzeczność (3)* : Ale iż fie rzeczy tey [tj. *usprawiedliwieniu przez wiarę*]/ z powieŧci twoiey [*ucznia*] y ŧwiádectw przywiedźionych/ zda być coś przeciwnego: tedy to wiedz iż żadnego włálnego przeciwieńŧwá niemálz. *CzechRozm* 214, 214.

Zwrot: »przeciwieńŧwem [czemu] być« = *nie zgadzać się z czymś (1)*: Tákże teź ten Czyŧciec przeciwieńŧwem iełt łłowom PAńłkim *WujJudConf* 203v.

4. [*Spór, kłótnia, zwada [komu]*]: Wyłtáwiłes nas na przeciwienŧtwo [*in contradictionem*] łŧiádóm náłzym [ŧáŧiedzi o łupy náłze zwády záczynáią *KochPs* 121]: á nieprzyáaciele náłzy náŧmiewáli fie z nas. *WujBib Ps* 79/7 (*Linde*).]

Synonimy: 1. *przeszkoda, trudność*; 2. *opieranie, przeciwienie, przeciwność, przeczka, sprzeciwienie, sprzeciwieństwo*.

Cf **PRZECIWNÓŚĆ, SPRZECIWIENSTWO**